

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงเลี้ยงชีวิต และความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน*

A STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT ON SUFFICIENCY ECONOMIC
UNIT AND GLOBAL CITIZENSHIP OF GRADE 2 STUDENTS THROUGH
PROJECT – BASED LEARNING

ชลิต โคจรรณา¹ และ อิสรา พลนงค์²

Chalit Kojonna¹ and Isara Phonngong²

¹⁻²หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

¹⁻²Master Degree of Education in Curriculum and Instruction Nakhon Ratchasima Rajabhat University,
Thailand

Corresponding Author's Email: Chalit05388@gmail.com

วันที่รับบทความ : 12 มิถุนายน 2569; วันแก้ไขบทความ 21 มิถุนายน 2569; วันตอบรับบทความ : 23 มิถุนายน 2569

Received 12 June 2026; Revised 21 June 2026; Accepted 23 June 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีวิต จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีวิต จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 3) เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองโลก ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

Citation:



* ชลิต โคจรรณา และ อิสรา พลนงค์. (2569). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีวิต และความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(5), 134-151.

Chalit Kojonna and Isara Phonngong. (2026). A Study Of Learning Achievement On Sufficiency Economic Unit And Global Citizenship Of Grade 2 Students Through Project – Based Learning.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(5), 134-151.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

4) ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติโครงการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 20 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนบ้านท่าดินดำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน จำนวน 2 แผน รวม 6 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีวิต แบบสอบถามความเป็นพลเมืองโลก แบบประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติโครงการ วิเคราะห์ข้อมูลสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่ Wilcoxon Signed-Rank test และ Runs test

ผลการศึกษา พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 3) ความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ 4) ประสิทธิภาพการปฏิบัติโครงการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน คุณภาพของชิ้นงานโดยรวมทั้งสองชิ้นงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม

คำสำคัญ: โครงงานเป็นฐาน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความเป็นพลเมืองโลก, ประสิทธิภาพการปฏิบัติโครงการ

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare the learning achievement of Grade 8 students in the learning unit entitled Sufficiency Economy Philosophy for Living before and after learning through project-based learning; 2) compare the post-learning achievement of Grade 8 students in the learning unit entitled Sufficiency Economy Philosophy for Living with the 70 percent criterion; 3) compare the global citizenship of Grade 8 students before and after learning through project-based learning; and 4) study the efficiency of project performance among Grade 8 students after learning through project-based learning. The sample group consisted of 20

Grade 8 students studying in the first semester of the 2025 academic year at Ban Tha Din Dam School, Chai Badan District, Lopburi Province, selected by cluster random sampling. The research instruments consisted of two project-based learning lesson plans, with a total duration of 6 hours. The data collection instruments included an achievement test on the learning unit entitled Sufficiency Economy Philosophy for Living, a global citizenship questionnaire, and a project performance efficiency assessment form. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test, Wilcoxon Signed-Rank test, and Runs test.

The research findings revealed that: 1) the post-learning achievement of Grade 8 students who learned through project-based learning was higher than their pre-learning achievement; 2) the post-learning achievement of Grade 8 students who learned through project-based learning was higher than the 70 percent criterion; 3) the global citizenship of Grade 8 students after learning through project-based learning was higher than before learning; and 4) the project performance efficiency of Grade 8 students after learning through project-based learning, based on the overall quality of both project products, was at an excellent level.

Keywords: Project-based learning, Learning achievement, Global citizenship, Project performance efficiency

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ที่จะไปเกี่ยวข้องกับการสร้างความเป็นพลเมืองและความเป็นพลเมืองโลก เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในระดับนานาชาติ องค์การสหประชาชาติ เห็นชอบให้ประเทศสมาชิกถือเป็นคำมั่นสัญญาร่วมกันว่าจะร่วมกันเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้เข้าโรงเรียนและการปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ โดยตั้งเป้าหมายให้ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป (UNESCO, 2015) โดย UNESCO มีเป้าหมายเรื่องการศึกษาสร้างความเป็นพลเมืองโลกในช่วงการพัฒนาหลัง พ.ศ.2558 โดยสาเหตุที่องค์การสหประชาชาติให้ความสำคัญในเรื่องการสร้างความเป็นพลเมืองโลกเป็นเพราะเห็นว่าประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกศตวรรษที่

21 มีความเชื่อมโยงกันและส่งผลต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์การศึกษาจะผลิตเฉพาะพลเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่งไม่ได้อีกต่อไปแต่จะต้องผลิตพลเมืองที่มีความเป็นพลเมืองโลกที่สามารถอยู่ร่วมกันรู้คิด รู้กระทำ เพื่อโลกในภาพรวม เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจมีทักษะ ค่านิยม และทัศนคติที่จำเป็นสำหรับการสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรม มีสันติ มีสันติ และเป็นสังคมแห่งโอกาสที่เท่ากันหรือสังคมแห่งการอยู่เย็นเป็นสุข ร่วมกัน ซึ่งท้ายที่สุดจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (UNESCO, 2015)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในทุกระดับ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม บนพื้นฐานของความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตลอดจนการใช้ความรู้ ควบคู่คุณธรรมในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต แนวคิดดังกล่าวไม่เพียงช่วยให้บุคคลสามารถพึ่งพาตนเองและดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม และการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) นอกจากนี้ เศรษฐกิจพอเพียงยังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก เนื่องจากเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งเน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล เคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม และตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำที่มีต่อสังคมโลก การปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในผู้เรียนจึงช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ และการมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของพลเมืองโลกในศตวรรษที่ 21 (UNESCO, 2015)

จากการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 พบว่า ลักษณะของการเรียนการสอนเป็นแบบบรรยาย และได้ให้นักเรียนออกแบบชิ้นงานที่มอบหมายให้เป็นกลุ่ม โดยนักเรียนแต่ละกลุ่มได้เพียงออกแบบความคิดลงบนกระดาษ ยังไม่ถึงขั้นสร้างผลิตภัณฑ์ชิ้นงานจริง ซึ่งสะท้อนว่านักเรียนยังไม่ได้ลงมือปฏิบัติสร้างผลงานอย่างแท้จริง ส่งผลให้นักเรียนจำนวนหนึ่งยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ และยังไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ นอกจากนี้ การพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกยังเป็นประเด็นสำคัญ เนื่องจากผู้เรียนต้องสามารถเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคมโลก และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning: PBL) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้แก่นักเรียน เหมือนกับการทำงานในชีวิตจริงอย่างมีระบบ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรงโดยนักเรียนมีบทบาทสำคัญในการแสวงหาความรู้ วางแผน แก้ปัญหา และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากสถานการณ์หรือปัญหาที่มีความหมายในชีวิตจริง กระบวนการดังกล่าวช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) เมื่อบูรณาการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน จะยิ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัว ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ทั้งนี้ การพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางดังกล่าวยังเชื่อมโยงไปสู่การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก เนื่องจากผู้เรียนจะได้ฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมโลกอย่างสันติและยั่งยืน (UNESCO, 2015)

จากความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกดังกล่าว การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงมีบทบาทอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวในชีวิตจริงได้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นแนวทางหนึ่งที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ

คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อมาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดจนศึกษาการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลก สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ไปส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนในระดับที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เลี้ยงชีวิต ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เลี้ยงชีวิต ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อน และ หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน
4. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติโครงงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

การทบทวนวรรณกรรม

ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) เป็นกรอบสำคัญที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมโลกที่มีความหลากหลายและเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน โดย UNESCO ให้ความหมายของความเป็นพลเมืองโลกว่าเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) ค่านิยม (values) และทัศนคติ (attitudes) ที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เคารพ ความหลากหลาย และมีความรับผิดชอบต่อสังคมโลก (UNESCO, 2015) องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองโลกตามแนวคิดของ UNESCO ประกอบด้วย 3 มิติสำคัญ ได้แก่ มิติด้านความรู้ความเข้าใจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจประเด็นระดับโลกและความเชื่อมโยงของสังคม มิติด้านอารมณ์ และสังคม ซึ่งเน้นการมีค่านิยมร่วม ความเคารพในความแตกต่าง และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก และมิติด้านพฤติกรรม ซึ่งสะท้อนถึงการลงมือปฏิบัติอย่างมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (UNESCO, 2015) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Oxfam ที่อธิบายว่าพลเมืองโลกคือบุคคลที่ตระหนักถึงความเชื่อมโยงของโลก มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และพร้อมลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างโลกที่ดีขึ้น (Oxfam, 2015)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดสำคัญที่ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยมีความสำคัญในการส่งเสริมให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอย่างมั่นคงภายใต้ความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจโลก ลดความเสี่ยงจากความไม่แน่นอน และสร้างความเข้มแข็งจากภายใน (สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับสากล เนื่องจากมุ่งเน้นความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (United Nations, 2015) องค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย 3 หลักการสำคัญ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยต้องอาศัย 2 เงื่อนไข คือ ความรู้ และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) หลักการดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจอย่างรอบคอบ และการรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เชื่อมโยงกับการเป็นพลเมืองโลกในศตวรรษที่ 21 (UNESCO, 2015)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานคือ การจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเลือกทำโครงงานที่ตนสนใจ โดยร่วมกันสำรวจสังเกตและกำหนดเรื่องที่ตนสนใจวางแผนในการทำโครงงาน ร่วมกันศึกษาหาข้อมูลความรู้ที่จำเป็นและลงมือปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบหรือ สิ่งประดิษฐ์ใหม่แล้วจึงเขียนรายงานและนำเสนอต่อสาธารณชน เก็บข้อมูลแล้วนำผลงาน และประสบการณ์ทั้งหมดมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับประสบการณ์ที่ได้รับทั้งหมด (ทศนา แหมมณี, 2550) โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน มีขั้นตอนการทำโครงงาน ดังนี้ 1) ชี้นำเสนอ 2) ชี้นวางแผน 3) ชี้นปฏิบัติ 4) ชี้นรายงานผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) เมื่อบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน จะส่งผลให้ผู้เรียนไม่เพียงแต่เข้าใจเนื้อหาเชิงทฤษฎี แต่ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้จริง เกิดการตระหนักรู้ในคุณค่าของทรัพยากร ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ทั้งนี้ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงยังมีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก เนื่องจากเป็นแนวทางที่ส่งเสริมการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล การเคารพความในความแตกต่าง และคำนึงถึงผลกระทบต่อส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกของ UNESCO ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและยั่งยืน (UNESCO, 2015) นอกจากนี้ United Nations ยังได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เน้นบทบาทของการศึกษาในการสร้างพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบ เคารพความหลากหลาย และร่วมกันแก้ไขปัญหาในระดับโลก (United Nations, 2015) อีกทั้ง Oxfam ยังอธิบายว่าพลเมืองโลกคือบุคคลที่มีความตระหนักถึงความเชื่อมโยงของโลก มีความยุติธรรม และพร้อมลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น (Oxfam, 2015)

ประสิทธิภาพการปฏิบัติโครงงานของนักเรียน เป็นการพิจารณาและตัดสินระดับคุณภาพของผลงานที่นักเรียนจัดทำขึ้นจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยอาศัยเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เช่น ความถูกต้องของเนื้อหา ความสมบูรณ์ของชิ้นงาน ความคิดสร้างสรรค์ และการนำเสนอ ทั้งนี้เพื่อสะท้อนระดับความรู้ ความเข้าใจ และทักษะของผู้เรียน ทวีศักดิ์ พันธุ์คำมูล (2565)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีวิต ความเป็นพลเมืองโลก และประสิทธิภาพการปฏิบัติโครงงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยกำหนดตัวจัดกระทำ คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน และตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีวิต ความเป็นพลเมืองโลก และประสิทธิภาพการปฏิบัติโครงงาน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านท่าดินดำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 36 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนบ้านท่าดินดำ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 20 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีวิต จำนวน 2 แผน รวม 12 ชั่วโมง ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีวิต แบบสอบถามความเป็นพลเมืองโลก และแบบประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติโครงงาน เครื่องมือทุกฉบับผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และผ่านการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.50 ถึง 0.80 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.40 ถึง 0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน

สูตร KR-20 เท่ากับ 0.93 ส่วนแบบสอบถามความเป็นพลเมืองโลกมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 และแบบประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติโครงการงานผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือตามเกณฑ์ที่กำหนดก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โดยเริ่มจากการทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเก็บข้อมูลความเป็นพลเมืองโลกก่อนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน จำนวน 2 แผน รวม 12 ชั่วโมง ระหว่างการจัดกิจกรรมมีการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติโครงการงานของนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีผู้ช่วยวิจัยร่วมประเมินเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน เก็บข้อมูลความเป็นพลเมืองโลกหลังเรียน และประเมินผลงานโครงงานของนักเรียนเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเป็นพลเมืองโลก และประสิทธิภาพการปฏิบัติโครงการงานของนักเรียน จากนั้นตรวจสอบลักษณะการแจกแจงของข้อมูลก่อนเลือกใช้สถิติทดสอบ สำหรับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน และการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเรียน ใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Rank test เนื่องจากข้อมูลไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการแจกแจงปกติ ส่วนการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ใช้ Runs test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีวิต ก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 6.30 คะแนน และหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 15.00 คะแนน แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 8.70 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติ Wilcoxon Signed-Rank test พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสะท้อนว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถเชื่อมโยงสาระเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการปฏิบัติจริงได้ดีขึ้น ดังตารางที่

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	n	$\bar{X}$	S.D.	Z	p
ก่อนเรียน	20	6.30	2.11	3.932*	<.001
หลังเรียน	20	15.00	2.99		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2. ผลการวิจัย พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 15.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลพบว่า นักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 และไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ผลการทดสอบทางสถิติพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานมีประสิทธิภาพต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

	n	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	Z	p
			70				
หลังเรียน	20	20	14	15.00	2.99	3.633*	<.001

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. ผลการวิจัย พบว่า ก่อนเรียน นักเรียนมีความเป็นพลเมืองโลกโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 และหลังเรียนมีความเป็นพลเมืองโลกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนมีพัฒนาการสูงขึ้นทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการประพฤติตนและด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการลงมือปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และด้านการตระหนักถึงสถานการณ์ของทรัพยากร มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบด้วยสถิติ Wilcoxon Signed-Rank test พบว่า ความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อน

เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานไม่เพียงส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น แต่ยังช่วยพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกผ่านการทำงานร่วมกัน การคิดวิเคราะห์ การรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ และการตระหนักต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

ความเป็นพลเมืองโลก	ก่อนเรียน		หลังเรียน		Z	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การประพฤติตน	28.00	4.10	40.00	0.00	4.038 *	.000
การมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม	25.95	4.16	40.00	0.00	3.988 *	.000
การลงมือปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่	26.00	3.55	28.00	4.10	2.236 *	.025
การตระหนักถึงสถานการณ์ของทรัพยากร	28.00	4.10	28.00	4.10	2.879 *	.004
รวมเฉลี่ย	25.49	3.97	34.00	2.05	3.988 *	.000

4. ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติโครงงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานอยู่ในระดับดีเยี่ยมทั้ง 2 โครงงาน โดยโครงงานที่ 1 เรื่อง OTOP ท้องถิ่นไทย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 66.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.00 อยู่ในระดับดีเยี่ยม และโครงงานที่ 2 เรื่อง ทฤษฎีใหม่ร่วมใจพัฒนาสินค้าไทย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 65.25 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.00 อยู่ในระดับดีเยี่ยม ผลดังกล่าวสะท้อนว่านักเรียนสามารถนำความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการวางแผน การปฏิบัติงาน การสร้างชิ้นงาน และการนำเสนอผลงานได้อย่างมีคุณภาพ

อภิปรายผล

1. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีวิต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 2 แผน ครูได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนรู้ ในหัวข้อตามความสนใจ และเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ให้การส่งเสริม ซึ่งกล่าวได้ว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้ง ยังสามารถเป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ และยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่สนใจ ผ่านทาง กระบวนการทำงานกลุ่ม การสืบค้น กระบวนการทำโครงการ มีขั้นตอน การจัดการวางแผน ซึ่ง องค์ความรู้ที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตจริงและเป็นจุดตั้งต้น ของกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนได้เป็นส่วนสำคัญ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเข้าใจใน เรื่องที่ได้เรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง และสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง การทำงาน ร่วมกันเป็นทีม ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่ สามารถประยุกต์ใช้ ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อน เรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 สอดคล้องกับ ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2557) อธิบายว่า การ จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการค้นคว้า และลงมือปฏิบัติ โดยครูทำหน้าที่กระตุ้นและชี้แนะแนวทางให้นักเรียนนำความสนใจมาสร้าง กิจกรรมและตั้งคำถามเพื่อตามหาคำตอบเอง การทำโครงงานช่วยพัฒนาทักษะค้นคว้า วางแผน และแก้ปัญหา ผ่านการทดลอง ทำให้ความรู้กลายเป็นทักษะและประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ ได้ในชีวิตจริง ชมพูนุช เจริญวนวิจิตรและ วชิรินทร์ ศรีรักษา (2560) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ โดยใช้โครงงานเป็นฐานเป็นการจัดประสบการณ์ ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงอันเป็นการ เชื่อมโยงระหว่างห้องเรียนกับสิ่งแวดล้อมภายนอก เป็นการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในโครงงานที่ผู้เรียน ได้ดี และยังสอดคล้องกับวิภาดา พินลา และคณะ (2562) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเลือกหัวโครงการตามความถนัด โดยร่วมกันสำรวจ สังเกต และกำหนดเรื่องที่ตนสนใจ วางแผนในการทำโครงงาน ร่วมกัน ซึ่ง อาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่มีครูผู้สอนคอยกระตุ้น แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน อย่างใกล้ชิด ตั้งแต่การเลือกหัวข้อที่ศึกษา ค้นคว้า ดำเนินการ วางแผน กำหนดขั้นตอนการ ดำเนินงานจนได้ข้อค้นพบหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิษยาดา ภูชิตานุรักษ์ พรใจ สี่ทองอิน และ จิตติมา เจือไทย (2560); ภาณุพงศ์ พิมพ์ศรี และ สาคร อัมจักร (2565) ที่ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความกระตือรือร้นใน

การศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหัวข้อของการทำโครงการช่วยให้การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานมีความชัดเจนเป็นระบบตามวิธีการเรียนรู้มาแล้ว และเมื่อนักเรียนเกิดปัญหาจะกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงการทำงานด้วยการซักถามจากครูที่ปรึกษาและเพื่อน ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในขั้นตอนการทำโครงการ รู้จักการทำงานร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบกล้าคิดกล้าแสดงออก มีทักษะในการสื่อสารและร่วมทำงานกับผู้อื่นจนพบคำตอบหรือความรู้และนำความรู้มาสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีความสุข

2. การศึกษาความเป็นพลเมืองโลก พบว่า นักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน มีความเป็นพลเมืองโลกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเมื่อพิจารณาแยกเป็นองค์ประกอบ พบว่าความเป็นพลเมืองโลกในแต่ละด้าน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยด้านที่มีคะแนนหลังเรียนสูงสุด ได้แก่ ด้านการด้านการประพาดิตน และด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม ทั้งนี้ ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น ประเทศ และระดับโลก เช่น สิ่งแวดล้อม ความยั่งยืน ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

การบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก ทำให้นักเรียนตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบต่อตนเองในฐานะสมาชิกของสังคมโลก นักเรียนเรียนรู้ที่จะเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีจิตสาธารณะในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานยังช่วยพัฒนาทักษะสำคัญที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และทักษะการแก้ปัญหาอย่างสันติ ส่งผลให้นักเรียนสามารถมองปัญหาในมุมมองที่หลากหลาย และมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ UNESCO (2015) ที่ระบุว่าการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกควรมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและยั่งยืน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Oxfam (2015) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงและการเรียนรู้เชิงบูรณาการสามารถส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาจริย์ รัตนานุสนธิ์ และ วรณีย์ แกมเกตุ(2557); ภูวดล คารินทา และ วสันต์ สรรพสุข (2566) และ อัสหมะ ทะยิโยโซะ และศิริขวัญ ชินศรี(2567) ที่พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม ยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เห็นคุณค่า เคารพในความแตกต่าง และมีความเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลกการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเข้าใจการอยู่ร่วมกันในสังคม รู้จักปรับตัวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันเคารพกฎหมาย เคารพสิทธิ และเคารพความแตกต่างที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อให้ตนเองสามารถพัฒนาเป็นพลเมืองที่อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข ความสำคัญในการพัฒนาความเป็นพลเมืองนั้นต้องอาศัยการอบรมสั่งสอนและมีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมตามความถนัดและความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคล คุณครูจึงเป็นกำลังสำคัญในการเลือกใช้การจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย ไม่ใช่การบรรยายเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถลงมือศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นหลัก ผู้สอนจะมีหน้าที่แค่แนะนำและคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะนำไปสู่การเกิดสมรรถนะที่จำเป็นในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

3. ประสิทธิภาพการปฏิบัติโครงงาน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ได้คุณภาพของชิ้นงานโดยรวมทั้งสองชิ้นงานอยู่ในระดับ ดีเยี่ยม ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ การวางแผนในการจัดทำโครงงาน เนื้อหาสาระและประโยชน์ของโครงงาน และการนำเสนอโครงงาน พบว่านักเรียนสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานได้อย่างมีระบบและมีคุณภาพที่สะท้อนถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง กล่าวคือ ในด้านการวางแผน นักเรียนสามารถกำหนดหัวข้อ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงาน และระยะเวลาได้อย่างเหมาะสม มีการแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่มอย่างชัดเจน ส่งผลให้การดำเนินโครงงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ในด้านเนื้อหาสาระและประโยชน์ของโครงงาน พบว่าชิ้นงานมีความครอบคลุมสาระสำคัญ และสามารถเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันหรือสถานการณ์ใกล้ตัวได้อย่างเหมาะสม แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในเนื้อหาอย่างแท้จริง ส่วนด้านการนำเสนอ นักเรียนสามารถถ่ายทอดผลงานได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ใช้สื่อประกอบได้เหมาะสม และมีความมั่นใจในการสื่อสาร ทำให้ผลงานมีความน่าสนใจและเข้าใจได้ง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์นรินทร์ เมาทับ (2563) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดประสบการณ์ในการ

ปฏิบัติแก่นักเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้วิธีการหาความรู้อย่างมีเหตุผล ได้ทำการทดลองด้วยตนเอง รู้จักวางแผนการทำงาน และได้ผลงานที่ออกมาเป็นรูปธรรม ซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนที่จะสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อเชื่อมโยง “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” กับ “ความเป็นพลเมืองโลก” ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยเริ่มจากการเรียนรู้หลักคิดของความรู้พอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี แล้วนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบและปฏิบัติโครงงานที่สัมพันธ์กับบริบทท้องถิ่น ชุมชน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม กระบวนการดังกล่าวช่วยให้นักเรียนไม่ได้เรียนรู้เนื้อหาในลักษณะการจดจำเท่านั้น แต่เกิดการเรียนรู้ผ่านการวางแผน การทำงานร่วมกัน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การสร้างสรรค์ชิ้นงาน และการสะท้อนผลการเรียนรู้

จากผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีวิต ประกอบด้วย 4 กลไกสำคัญ ได้แก่ 1) การเชื่อมโยงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานการณ์จริง 2) การออกแบบโครงงานที่สอดคล้องกับชีวิตและชุมชนของผู้เรียน 3) การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติร่วมกันอย่างมีความรับผิดชอบ และ 4) การประเมินผลจากทั้งความรู้ คุณลักษณะ และคุณภาพของชิ้นงาน กลไกดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเป็นพลเมืองโลก และความสามารถในการสร้างผลงานเชิงประจักษ์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานส่งผลให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีวิต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นักเรียนมีความเป็นพลเมืองโลกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน อีกทั้งประสิทธิภาพการปฏิบัติโครงงานของนักเรียนจากคุณภาพชิ้นงานทั้งสองชิ้นงาน โดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม ดังนั้นผู้วิจัยจึงมี

ข้อเสนอแนะ ดังนี้ **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** 1. ครูผู้สอนควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเฉพาะในหน่วยการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาเชิงนามธรรม เช่น ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและความเป็นพลเมืองโลก ทั้งนี้ควรออกแบบกิจกรรมโครงงานให้สอดคล้องกับวัยและความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการเรียนรู้ ตั้งแต่การตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหา การวางแผน การค้นคว้าข้อมูล การลงมือปฏิบัติ การนำเสนอผลงาน และการสะท้อนผลการเรียนรู้ 2. ครูควรทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำและกระตุ้นให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง มากกว่าการถ่ายทอดความรู้เพียงฝ่ายเดียว เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย สามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง และนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม 3. ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานอย่างเต็มความสามารถ มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ กล้าแสดงความคิดเห็น ซักถาม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมกลุ่ม รวมทั้งควรฝึกความรับผิดชอบ ความมีวินัย และการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต และทักษะความเป็นพลเมืองโลกที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันและสังคมโลก **ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป** 1. การขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่างและระดับชั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษาตอนปลาย หรือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมถึงโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกันทั้งในเขตเมืองและชนบท เพื่อเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในบริบทที่หลากหลาย อันจะช่วยให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมและสามารถอธิบายผลการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น 2. ควรดำเนินการวิจัยเชิงติดตามผลเพื่อศึกษาความคงทนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนในระยะยาว เช่น หลังสิ้นสุดการเรียนรู้ 1 ภาคเรียน หรือ 1 ปีการศึกษา เพื่อประเมินว่าผู้เรียนยังสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างต่อเนื่องหรือไม่ 3. ควรมีการเปรียบเทียบประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หรือการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อค้นหารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่สุดในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนในบริบทการศึกษาของไทย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์.
- ชมพูนุช เจริญวนวิจิตร และวัชรินทร์ ศรีรักษา. (2560). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะ เรื่อง ทักษะศิลปะชุมชนทุ่งดอกกระเจียว โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 12(4), 3.
- ณิษยาดา ภูษิตานุกัษ, พรใจ ลีทองอิน และจิตติมา เจือไทย. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้ สังคมศึกษาโดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีม. ใน *ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดุษฎี โยเหลา และคณะ. (2557). *การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชน: จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ทิตนา แคมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวิศักดิ์ พันธคำมูล. (2565). การประเมินคุณภาพชิ้นงานของผู้เรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 33(2), 242–243.
- ปจรรย์ รัตนานุสนธิ์. (2557). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ทางการศึกษา*, 9(2), 693.
- พงษ์นรินทร์ เม้าทับ. (2563). การจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับการใช้คำถามตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาความสามารถในการทำโครงงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ภาณุพงศ์ พิมพ์ศรี และสาคร อัมจักร. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 9(6), 160-172.

- ภูวดล คารินทา และวสันต์ สรรพสุข. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 15(2), 117-193.
- วิภาดา พินลา และคณะ. (2562). *การเรียนรู้เชิงรุกในวิชาสังคมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- อัสหะมะ ะฮะยฺยูโซะ และศิริขวัญ ชินศรี. (2567). แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเชิงรุก เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกในระดับมัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 35(3), 1-14.
- Oxfam. (2015). *Education for Global Citizenship A guide for school*. Retrieved October 13, 2025 from <https://oxfamlibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620105/edu-global-citizenship-schools-guide-091115-en.pdf?isAllowed=y&sequence=11>
- Unesco. (2015). *Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives*. October 16, 2025 from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000232993>
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. October 16, 2025 from <https://docs.un.org/en/A/RES/70/1>